

Úřad práce Most, tř. Budovatelů 1989, 434 01 Most

e-mail: most@upmost.cz, most@up.mpsv.cz

<http://www.upmost.cz/>

ANALÝZA STAVU A VÝVOJE
TRHU PRÁCE V ÚSTECKÉM
KRAJI
v roce 2000

Předkládá: **JUDr. Jana Šmejcová**, ředitelka Úřadu práce v Mostě

Most, březen 2001

O b s a h

- I. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE
 - I.1 Úvod - specifikace kraje, základní informace + mapka
 - I.2 Ekonomická, sociální a demografická situace
 - I.3 Silné stránky kraje
 - I.4 Slabé stránky kraje
- II. ZAMĚSTNANOST
 - II.1 Celková zaměstnanost
 - II.2 Volná pracovní místa
- III. NEZAMĚSTNANOST
 - III.1 Základní charakteristika vývoje nezaměstnanosti
 - III.2 Tok nezaměstnanosti
 - III.3 Struktura uchazečů o zaměstnání (vzdělání, věk, délka evidence, KZAM)
 - III.4 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání
 - III.4.1 Absolventi škol a mladiství
 - III.4.2 Uchazeči se ZPS
 - III.5 Ohrožené mikroregiony v jednotlivých okresech
- IV. CIZINCI NA TRHU PRÁCE
- V. AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI
 - V.1 Vynaložené finanční prostředky na APZ
 - V.2 Nově vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ
 - V.3 Rekvalifikace
- VI. PROGNOZA VÝVOJE TRHU PRÁCE V DALŠÍM OBDOBÍ
 - VI.1 Předpokládaný vývoj z celorepublikového pohledu a zejména v okrese – očekávané ovlivňující celorepublikové a „místní“ faktory
 - VI.2 Nejvíce ohrožené skupiny uchazečů o zaměstnání a situace v nejohroženějších mikroregionech
 - VI.3 Dvě varianty možného vývoje nezaměstnanosti
- VII. DOPORUČENÍ

I. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE

I.1 Úvod – specifikace kraje, základní informace + mapka

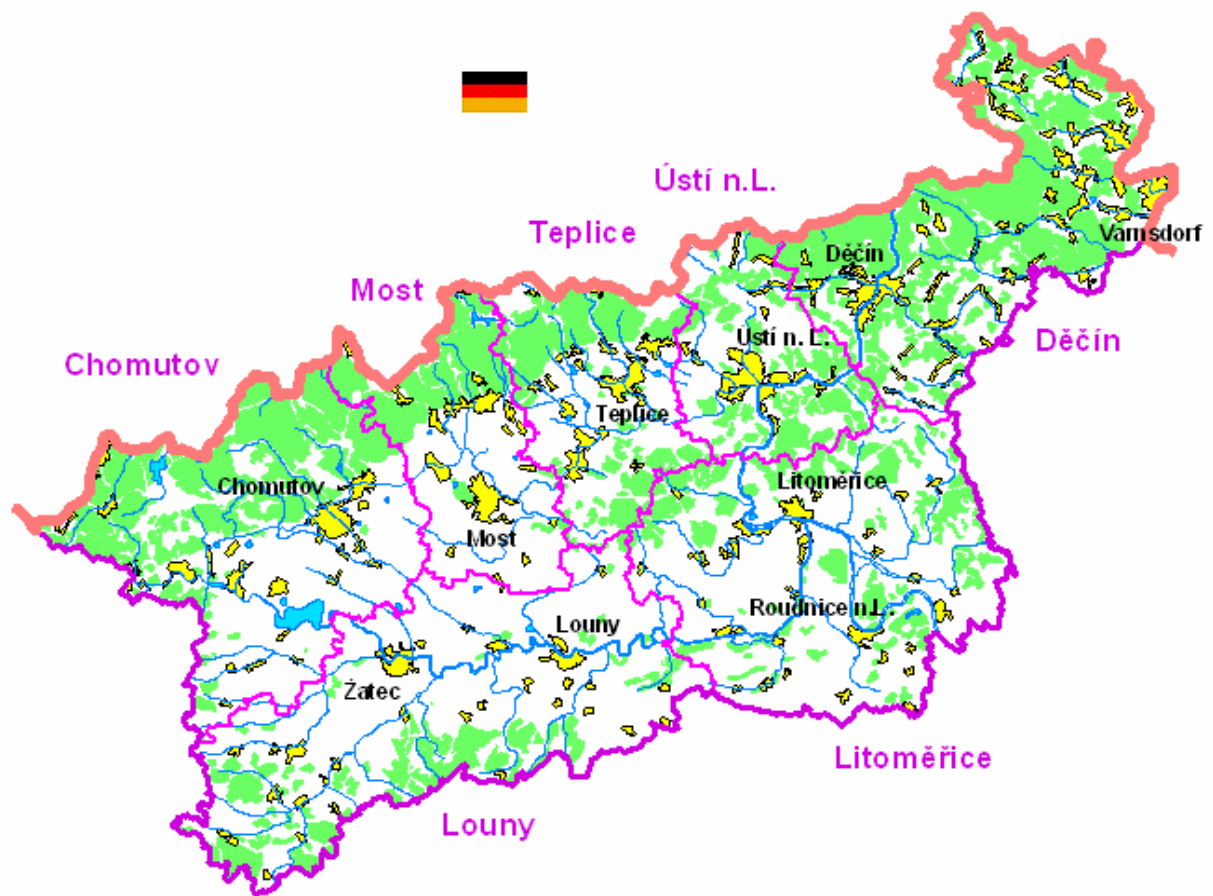
Ústecký kraj je tvořen sedmi okresy – Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem, Děčín, Litoměřice a Louny. Zaujímá prostor při severozápadní hranici ČR a hraničí se SRN - spolkovou zemí Sasko. Představuje asi 7% území ČR. Poloha kraje je z hlediska postupné integrace do evropských struktur, blízkosti i dostupnosti Prahy a sousedních krajských center významným potenciálním rozvojovým faktorem.

Výhodná je jeho pozice na hlavní evropské silniční a železniční dopravní ose z Berlína přes Prahu na Vídeň a jeho labská vodní cesta. Koncentrace průmyslu i obyvatelstva představuje z hlediska ČR významný trh, dobře dostupný z Prahy i ze sousedního Saska.

Podstatnou charakteristikou kraje je jeho vnitřní členitost a různorodost. Ta je primárně dána přírodními podmínkami, koncentrací obyvatelstva v pánevní oblasti a podél říčních toků a historickým vývojem. Dlouhodobá industrializace a s ní spojená urbanizace, odsun Němců a následné nedostatečné dosídlení kraje po II. světové válce, tento koncentrační proces posilovalo.

V kraji lze vymezit čtyři oblasti, které se dosti významně od sebe liší svojí hospodářskou specializací, sídelní a sociální strukturou a mírou poškození životního prostředí:

- **Pánevní oblast** - typická koncentrací průmyslu a vysokou hustotou osídlení a většími městy, se specializací hospodářství na energetiku, těžbu uhlí a chemické výroby, patří sem okresy Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem.
- **Zemědělská oblast** - zejména okresy Litoměřice a Louny s nižším zastoupením průmyslu. Jejich střediska jsou relativně malá a je zde nadprůměrné zastoupení menších venkovských sídel v porovnání s průmyslovými oblastmi.
- **Krušné hory** – převážná část česko-saského pohraničí, dnes velmi řídko osídlený horský pás s velmi omezenými hospodářskými aktivitami. Toto území se stalo díky zanedbání v minulosti bariérou jak hospodářských tak sociálních a kulturních kontaktů, což je v silném rozporu s posláním hraničního území.
- **Děčínsko** - není ani územím s koncentrací těžkého průmyslu, ani venkovským. Jeho jižní část je do jisté míry spjatá s okresem Ústí nad Labem a jeho severní část - Šluknovsko je svou odlehlostí a obtížnou dostupností z centrální části kraje typicky periferním územím, hospodářsky slabším. Je významnou hraniční oblastí se Saskem.

I.2 Ekonomická, sociální a demografická situace

Tabulka I/1 - Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel

Ukazatel	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000
počet obyvatel	826701	827151	827300
z toho - v produktivním věku (15 - 60 let)	549703	552048	549300
- věková kategorie obyvatel 0 - 14 let	146394	143134	141700

V kraji žije přes 825 tisíc obyvatel, což představuje asi 8% obyvatel v ČR. Průměrná hustota osídlení kraje je v rámci ČR nad průměrem. V pánevní oblasti je hustota přes 300 obyv./km². Naproti tomu v zemědělské oblasti s vyšším podílem menších sídel je průměrná hustota 76 obyv./km² v horských oblastech pod 50 obyv./km². Počet obyvatel se v 90. letech téměř nezměnil, pokles porodnosti byl vyrovnáván migrací.

Věková struktura se významně neliší od struktury ČR, výhodou je pouze mladší složka populace do 25 let, což je dáno dřívějším migračním vývojem. Vzdělanost obyvatel je v porovnání s ostatními kraji nevýhodná.

Poloha a obyvatelstvo		
Ukazatel	Měrná jednotka	Údaj
Rozloha kraje	km ²	5 335,22
Délka státní hranice se SRN	km	250
Počet obcí	počet	353
Počet obyvatel	tisíc obyvatel	825,87
Hustota obyvatel	obyv./km ²	154,8

Údaje z roku 1997

Hospodářství

Vývoj hospodářství byl v kraji po více než 40 let ovlivněn :

- rozvojem těžby hnědého uhlí povrchoým způsobem
- vytvořením energetické a chemické základny pro celou ČSR v kraji a tím jeho vystavení vážným ekologickým zátěžím
- zánikem více než 140 obcí následkem povrchového dolování hnědého uhlí, vytvořením umělých vodních nádrží a vylidněním horských obcí
- postupnou degradací horských oblastí, zejména původně hustě osídlených Krušných a Lužických hor
- imigrací obyvatelstva s nižším vzděláním
- kolektivizací zemědělství a odlivem venkovského obyvatelstva, zánikem funkce údržby a tvorby krajiny

- zanedbáním technické infrastruktury obcí, výstavbou unifikovaných sídlišť ve všech větších městech, zánikem vlastnických vztahů k nemovitostem a pocitu spoluzodpovědnosti
- uzavřením hranic se sousedním Saskem (do roku 1963), částečným zánikem příslušné dopravní infrastruktury a postupným vytvářením jazykové bariéry
- degradací lázeňství a cestovního ruchu

Vývoj po roce 1990

Hospodářská a sociální transformace probíhala bez regionální politiky vlády a bez systematického působení rozhodujících subjektů v kraji. Po zrušení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem neexistovala instituce, která by prosazovala koncepční řízení rozvoje území jako celku. Ekologickými programy a zahraničními dotacemi se podařilo podstatně zredukovat znečišťování ovzduší a vod. Neřešeným specifickým fenoménem zůstávají staré ekologické zátěže způsobené zejména důlní činností. Restrukturalizace velkopodniků postupovala pomalu a vytváření nových malých a středních podniků, jako motorů hospodářského rozvoje, zůstal za očekáváním. Po privatizaci zemědělských podniků došlo k silné redukci zemědělské výroby. Silně stagnuje stavební činnost. Dochází k rychlému nárůstu nezaměstnanosti. Nejohroženější 4 okresy kraje jsou zařazeny vládou mezi strukturálně postižené oblasti s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v ČR.

Dynamika vývoje kraje je jedna z nejnižších v ČR. Mezi nejzávažnější důvody patří neexistující účinná regionální rozvojová politika státu, nejednotný postup rozhodujících institucí v kraji, nedostatek investic do hospodářství a absence přirozeného vztahu velké části obyvatelstva ke kraji, způsobená přistěhováním za prací a pasivním životním stylem, který se vyvinul v minulém období.

I přes značnou redukci, zůstal průmysl významným zdrojem příjmů. Nyní pracuje v průmyslu a stavebnictví 44,5% obyvatel (pokles o více než 15%), v zemědělství a lesnictví 4,75 % (pokles o více než 5% ve srovnání s rokem 1989) a ve službách 50,75% (zvýšení o více než 20 %). V HDP na jednoho obyvatele je Ústecký kraj na čtvrtém místě v ČR. Daňová výtěžnost kraje je mírně pod celostátním průměrem.

V kraji je celkem registrováno přes 108 tisíc. ekonomických subjektů - 106 na 1000 obyvatel, což je daleko pod celostátním průměrem.

Kraji chybí výrazné hospodářské a kulturní centrum. Velká města Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem a Děčín ovlivňují své přirozené spádové oblasti, krajské město Ústí nad Labem je spíše střediskem východní části regionu, směrem na západ jeho vliv klesá. Pozitivním faktorem z hlediska významu kraje v ČR je metropolitní charakter pánevní oblasti, která patří mezi nejvýznamnější území republiky.

Image, zejména průmyslové aglomerace kraje, je v republice i v zahraničí, díky ekologickým zátěžím a výše uvedeným skutečnostem nepříznivá. K negativnímu pohledu na kraj přispívají částečně domácí i zahraniční masmédiá a ekologické iniciativy, které drammatizují situaci a desinformují veřejnost a kraj prezentují jako Černý trojúhelník Evropy. Chybí osvěta a systematická informace široké i odborné veřejnosti o pozitivních změnách v kraji.

Příznivě je hodnocena zemědělská oblast na jihovýchodě kraje (České středohoří, Litoměřicko jako "Zahrada Čech" a Lounsko) s relativně silnou vazbou na Prahu. Na popularitě získává údolí Labe a zejména Labské pískovce. Cílenou propagací se rovněž dostává do podvědomí 15 000 ha již provedených nebo rozpracovaných rekultivací.

Infrastruktura

Ze situační analýzy vyplývá, že technická infrastruktura v kraji je v porovnání s jinými kraji ČR na dobré úrovni, jejím nedostatkem je její částečná zastaralost a nákladné provozování.

Stručná charakteristika stavu a potřeb :

Dopravní infrastruktura

- současný stav nadřazené silniční a dálniční sítě není optimální v souvislosti s tranzitní dopravou přes ČR a vnitrokrajskou dopravou, její dobudování do podoby, která by korespondovala se stavem dopravní sítě v zemích EU je nutné,
- řešení obchvatů řady sídel ve vztahu k vysokým dopravním intenzitám, eliminace vážných dopravních závad v obcích, zkvalitnění přístupů k hraničním přechodům ,
- železniční doprava je v současné době v útlumu, některé tratě jsou ohroženy i existenčně, v realizaci je vysokorychlostní trať Praha – Drážďany ,
- plné využití labské vodní cesty je podmíněno vybudováním potřebných vodních stupňů ,
- letecká doprava má v kraji pouze marginální význam ,
- veřejná doprava ve větších městech odpovídá většinou jejich potřebám,
- chybí zařízení a síť služeb doplňující dopravní infrastrukturu (dopravně zbožová centra, sklady, technický servis apod.).

Technická infrastruktura

- zásobování většiny území je z kvalitní vodárenské soustavy Oblastního vodovodu severní Čechy ,
- v okresech Louny, Litoměřice a Děčín nutno dokončit vodovody ,
- v rámci odkanalizování jsou koncepčně řešena převážně velká města (značná část sítí je přestárlá a vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce), nedořešena zůstává tato problematika u menších sídel ,
- čištění odpadních vod je vyřešeno ve větších městech a obcích (ČOV v Děčíně je před dokončením), téměř 60% obyvatel je napojeno na ČOV ,
- rozvoj energetiky bude ovlivněn dokončením privatizace energetických podniků (výrobních i rozvodných) a dokončením deregulace cen elektřiny a zemního plynu ,
- výroba elektřiny v regionu má nadregionální význam, podstatnou část těchto zdrojů provozuje a.s. ČEZ Praha, kapacitně je vyhovující ,
- okresy Louny a Chomutov prochází tranzitní plynovod, který je pro Ústecký kraj zdrojem zemního plynu; dále je kraj zásobován z velmi vysokotlakých plynovodů, které provozuje s.p. Transgas Praha ,

- veškeré vysokotlaké plynovody provozuje Severočeská plynárenská a.s. Ústí n.L. ,
- po převodu na zemní plyn bude mít síť dostatečnou kapacitu a umožňuje další rozšiřování plynofikace ,
- výrazně nadprůměrný je počet bytů vytápěných dodávkovým teplem (nad 45%) ,
- z obnovitelných zdrojů lze v budoucnu využívat větrnou energii na hřebenu Krušných hor, geotermální energii, velmi výhodně biomasu z velkých rekultivovaných ploch a vodní energii .

Telekomunikace

Telekomunikační síť spravuje a rozšiřuje převážně SPT Telecom a.s., oblastní závod Ústí n. Labem. V posledních letech došlo k velkým investičním akcím a vyloženě kritická místa v kraji již neexistují. Instaluje se moderní digitální technologie, která plně pokryje i výhledové požadavky. Mimo monopolní SPT Telecom a.s., působí v kraji již další firmy poskytující jak datové, hlasové i obrazové služby.

Plochy k podnikání

- rozhodující podmínky pro rozvoj podnikání dávají vymezené plochy ve schválené ÚPD jednotlivých měst a obcí
 - připravují se podnikatelské zóny a technologické parky, prioritu budou mít území s velkou nezaměstnaností a státní podporou
 - vzniká velký přebytek v nabídkách na využití stávajících provozních ploch a objektů u firem, které buď ukončily nebo omezily vlastní činnost
 - další prostory vznikají v souvislosti s realizací velkých dopravních staveb – např. kolem dálnice D8 a v prostorách mezi silničními obchvaty měst
- rozvoj malého a středního podnikání brzdí nemovitosti ve vlastnictví státu (PF) a velkých podniků a nedokončené restituce

Sociální, zdravotní, kulturní a sportovní infrastruktura

Sociální péče

Domovy důchodců a domy s pečovatelskou službou jsou soustředovány do větších měst a obcí a jsou součástí jejich vybavení. Výrazné zastoupení mají ústavy pro postižené dospělé osoby i mládež a to často v horských, tedy méně dostupných oblastech. Celkově je v kraji 97 zařízení (téměř 9 % z celkového počtu v ČR) s více než 7900 lůžky (nejvíce je jich v okr. Most-23%, nejméně v okr. Louny). Vzhledem k tomu, že se očekává v příštích letech nárůst obyvatelstva důchodového věku, lze také očekávat zvýšené nároky na podobná zařízení i na jejich množství.

Zdravotnická zařízení

Síť zdravotnických zařízení tvoří nemocnice, odborné léčebné ústavy, lázně, sanatoria, ozdravovny, polikliniky, zdravotní střediska, specializované organizace a laboratoře, kojenecké ústavy, dětská centra a stacionáře, jesle, lékárenská zařízení, hygienická služba a další zařízení. Okresní nemocnice poskytují komplexní péči s výjimkou vysoce specializovaných výkonů. Jejich lůžková kapacita je hodnocena jako

dostatečná. Lázně v okresech Teplice a Litoměřice nabízejí široké spektrum léčebných procedur při onemocnění pohybového ústrojí, dále chorob cévních, nervových a duševních, včetně léčení pooperačních a poúrazových stavů i nemocí z povolání.

Kultura

Metodicky a finančně se podílí na provozování a rozvoji kulturních zařízení veřejný, nevládní i soukromý sektor. V posledních letech byl počet kulturních zařízení značně redukován a v současné době se ustálil a vcelku pokrývá potřeby regionu. Kulturní a historické památky a zajímavosti kraje nejsou vždy profesionálně a cíleně využívány pro jeho propagaci. Rozsáhlou těžbou v podkrušnohorské oblasti a necitlivým přístupem k památkám přišel kraj o řadu unikátů. V kraji je téměř 300 kostelů, více než 100 zámků, desítky hradů, klášterů a tvrzí. V kraji působí 10 kvalitních divadel, desítky muzeí a galerií, z nichž je část v soukromém vlastnictví. Nadregionální význam má Severočeská filharmonie v Teplicích, teplická konservatoř a Ústav archeologie a památkové péče se sídlem v Mostě, který působí v Ústeckém, Libereckém a Karlovarském kraji.

Sport

Je významnou součástí života kraje. Sportovní kluby jsou z minulosti rovnoměrně rozloženy. Při velkých podnicích byla vybudována řada kvalitních sportovních zařízení. Nadregionální význam mají prvotní sportoviště a např. autodrom a hipodrom v Mostě, veslařský areál v Račicích, letiště v Roudnici, Mostě a na Rané (s paraglidingem), lyžařské areály na Klínovci, Bouřňáku, Telnici a Jiřetíně pod Jedlovou, horolezecké terény v Labských pískovcích, vodní nádrže v Nechranicích, Oldřichově atd. Sportovní oddíly v menších městech a na vesnicích většinou stagnují.

Životní prostředí

V posledních letech došlo k výrazným zlepšením z několika příčin, z nichž jsou nejdůležitější především legislativní opatření, zvýšení výdajů na ochranu ŽP, pokles průmyslové výroby a vlivu zemědělské výroby, snížení těžby nerostných surovin a podílu pevných paliv a snížení emisí v důsledku technologických opatření. I přes výrazná zlepšení, zůstává Ústecký kraj nejzatíženějším regionem v ČR.

K charakteristickým problémům ochrany životního prostředí v kraji patří:

- výroba el. energie v tepelných elektrárnách, snižování emisí, ukládání popílku a popelovin ,
- poškození lesních porostů imisemi, rekonstrukce poškozených porostů ,
- vysoká koncentrace těžkého a chemického průmyslu, sanace starých zátěží ,
- nárůst hustoty automobilové dopravy a s tím související emise a hluk ,
- těžba kameniva a písků (částečně v CHKO) a jeho vývoz ,
- zdravotní důsledky devastace životního prostředí pánevní oblasti ,
- demografické důsledky a dopady na životní prostředí vlivem plošného útlumu zemědělské výroby v příhraničních oblastech, chybějící údržba krajiny ,
- nedořešené odkanalizování obcí a čištění odpadních vod, vč. hraničních toků zvyšující se množství odpadů a jejich odborné zpracování .

I.3 Silné stránky kraje

- Výhodná geografická poloha mezi Prahou a Saskem,
- převážně průmyslová aglomerace s vybudovanou energetickou a vodohospodářskou infrastrukturou ,
- rozsáhlá nabídka volných výrobních budov a ploch ,
- možnosti zahraničních investic v regionu s prokázaným zvýšením produktivity ,
- tradice průmyslové výroby ,
- velké množství volných ploch bez infrastruktury (15 000 ha po rekultivacích) ,
- propojení center uvnitř regionu ,
- zavedený těžební, energetický a chemický průmysl (firmy celorepublikového významu) ,
- nízké náklady na pracovní sílu ,
- průchod tranzitního plynovodu a dostatečná kapacita u vysokotlakých plynovodů pro rozvoj .

I.4 Slabé stránky kraje

- Převaha výroby s malou přidanou hodnotou a nižší kvalitou ,
- nízký počet malých a středních výrobních podniků – nepříznivý vliv velkých podniků,
- příliš jednostranná specializace průmyslového odvětví ,
- nízká domácí poptávka ,
- nerovnovážná hospodářská struktura ,
- pokles zemědělské výroby ,
- zastaralost a nedostatečný tech. stav průmyslových budov a areálů ,
- image regionu ,
- špatná struktura exportu – vývoz surovin převládá nad vývozem výrobků ,
- slabý terciální sektor (služby) ,
- nižší HDP než je republikový průměr .

II. ZAMĚSTNANOST

II.1 Celková zaměstnanost

Tabulka II/1 - Vývoj počtu zaměstnavatelů

Ukazatel (celkový počet)	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
zaměstnavatelé se stavem nad 25 zaměstnanců	2152	2060	1688
zaměstnavatelé v drobném a středním podnikání (se stavem do 25 zaměstnanců)	16743	18056	15660
celkový počet zaměstnavatelů	20937	22159	17348

Z uvedené tabulky je patrné, že dochází k nárůstu počtu podnikatelských subjektů v kategorii malý a střední podnik, tj. firmy do 25 zaměstnanců. Tento trend lze pokládat z hlediska ekonomického za velmi prospěšný.

Tabulka II/2 - Vývoj počtu zaměstnanců a OSVČ

Ukazatel (celkový počet)	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
zaměstnanci u firem se stavem nad 25 zaměstnanců	197126	194500	222794
zaměstnanci u drobných a středních firem (se stavem do 25 zaměstnanců) ²⁾	59854	62153	70089
osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ)	32152	33637	49246
celková zaměstnanost (zaměstnanost u firem všech velikostních kategorií + OSVČ)	289132	290290	342219

Z hlediska zaměstnanosti si však dominantní roli drží stále podniky s více jak 25 zaměstnanci, což je v našem kraji logické, neboť zaměstnanost v kraji byla zejména v minulosti soustředěna u několika průmyslových gigantů. Dnes se tento stav začíná pomalu měnit, avšak struktura zaměstnanosti zůstane ještě po nějakou dobu podobná a to i přes jasně patrný rozvoj malého a středního podnikání.

II.2 Volná pracovní místa

Tabulka II/3 - Počet hlášených volných míst podle požadavků na vzdělání

ISCED9 7	31.12.1999			31.12.2000			30.6.2001		
	uchaze či	volná místa	uchaz./ 1 místo	ucha- zeči	volná místa	uchaz/ 1 místo	ucha- zeči	volná místa	uchaz./ 1 místo
0,1	281	5	56,2	292	5	58,4	292	39	7,5
2	29615	514	57,6	29361	534	55	28675	727	39,4
3	33257	1783	18,7	34553	1997	17,3	30525	1948	15,7
3*	1549	43	36	1473	49	30,1	1472	86	17,1
4	174	25	7	139	40	3,5	554	28	19,8
5	913	150	6,1	734	170	4,3	2115	1015	2,1
6	20	3	6,7	20	3	6,7	162	9	18
celkem	65809	2523	26,1	66572	2959	22,5	63795	3852	16,6

3* gymnázia

Z tabulky je jasně patrné, že již delší dobu je ze strany zaměstnavatelů největší zájem o uchazeče se sekundárním vzděláním zejména potom o vyučené uchazeče v řemeslnických profesích jako např.: zedník, zámečnick, obráběč kovů, svářeč, tesař, truhlář, kuchař, prodavačka, šička, švadlena. Z dalších profesí potom např.: učitel, operátor datových sítí, stavební technik, programátor, obchodní zástupce.

III. NEZAMĚSTNANOST

III.1 Základní charakteristika vývoje nezaměstnanosti

Tabulka III/1 – Vývoj nezaměstnanosti

Ukazatel (celkový počet) ¹⁾	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
evidovaní uchazeči o zaměstnání	65809	66572	63795
volná pracovní místa	2523	2798	3852
uchazeči připadající na 1 VPM	26,1	22,5	16,6
uchazeči pobírající hmotné zabezpečení	21467	18340	15846
míra nezaměstnanosti v %	15,9	16,1	15,2

Z hlediska míry nezaměstnanosti je kraj na prvním místě v rámci ČR a to zejména díky okresům Most, Chomutov, Louny a Teplice, kde míra nezaměstnanosti patří k nejvyšším v republice a v okrese Most je pak již několik let nejvyšší. Tato situace se může změnit pouze s příchodem nových investorů do Ústeckého kraje, zejména potom do těchto nejohroženějších okresů, což by mělo být prioritním cílem jak republikových tak i krajských orgánů.

III.2 Tok nezaměstnanosti

Tabulka III/2 – Tok nezaměstnanosti ¹⁾

období	nově evidovaní	vyřazení	Umístění
za rok 1999	59870	50450	36000
za rok 2000	62160	61165	45048
za 1. pololetí 2001	30815	32713	27677

Hlavním zdrojem nezaměstnanosti v kraji jsou průmysloví giganti, kteří v minulých letech procházeli a někteří ještě stále procházejí restrukturalizací a s ní spojeným snižováním počtu pracovníků. Nemałym zdrojem nezaměstnanosti jsou také absolventi škol pro které po jejich příchodu na trh práce jen obtížně nacházíme uplatnění. Z hlediska profesního jsou hlavním zdrojem nezaměstnanosti občané nekvalifikovaní, popř. s neúplnou kvalifikací, kteří jsou v mnoha případech z trhu práce vytěšňováni, občany kvalifikovanými, kteří z nějakého důvodu (zejména z důvodu snižování počtu pracovníků) přišli o zaměstnání.

III.3 Struktura uchazečů o zaměstnání (vzdělání, věk, délka evidence, KZAM)

Tabulka III/3 - Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání

ISCED97 ¹⁾	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		30.6.2001	
	absolutní	v %	absolutní	v %	absolutní	V %
0,1	232	0,35	292	0,44	292	0,46
2	28170	42,81	29361	44,11	28675	44,95
3	34821	52,91	34553	51,90	30525	47,85
3*	1538	2,34	1473	2,21	1472	2,31
4	112	0,17	139	0,21	554	0,87
5	846	1,29	734	1,10	2115	3,31
6	90	0,13	20	0,03	162	0,25
celkem	65809	100	66572	100	63795	100

3* gymnázia

1) Údaje ze čtvrtletní statistiky

Přes skutečnost, že kvalifikovaní uchazeči nachází zaměstnání snadněji než nekvalifikovaní je jejich podíl na celkové nezaměstnanosti vyšší. Tato nesrovnalost je způsobena zejména dvěma důvody. Prvním důvodem je že velkou část této skupiny uchazečů tvoří absolventi škol a lidé bez praxe, kteří jak už jsme uvedli jsou poměrně těžko umístitelní. Druhý důvod je zcela opačný jedná se o skupinu uchazečů v předdůchodovém věku, kteří přes své bohaté profesní zkušenosti, přestávají být pro zaměstnavatele atraktivní a tak i oni jen zřídka nacházejí pracovní uplatnění.

Tabulka III/4 - Věková struktura uchazečů o zaměstnání

věk ¹⁾	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		30.6.2001	
	absolutní	v %	absolutní	v %	Absolutní	v %
do 19 let	3845	5,84	3061	4,60	5499	8,62
20-24 let	16033	24,36	15269	22,94	11394	17,86
25-29 let	8838	13,43	9359	14,06	9232	14,47
30-34 let	7479	11,37	7806	11,73	7385	11,58
35-39 let	6561	9,97	6965	10,46	6769	10,61
40-44 let	6800	10,33	6782	10,19	6368	9,98
45-49 let	7507	11,41	7638	11,47	7296	11,44
50-54 let	6760	10,27	7486	11,24	7464	11,70
55-59 let	1882	2,86	2070	3,11	2229	3,49
nad 60 let	104	0,16	136	0,20	159	0,25
celkem	65809	100	66572	100	63795	100

Z hlediska věkového složení nezaměstnaných je patrné, že největší skupinu nezaměstnaných tvoří uchazeči ve věku do 30 let (41%), tj. uchazeči bez praxe.

Tabulka III/5- Délka evidence

období ¹⁾	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		30.6.2001	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
do 3 měsíců	14117	21,45	13614	20,45	12116	18,99
3 – 6 měsíců	11899	18,08	10556	15,85	8577	13,44
6 – 9 měsíců	7844	11,92	6564	9,86	6407	10,05
9 – 12 měsíců	6201	9,42	5103	7,67	6153	9,65
12 – 24 měsíců	13607	20,68	13651	20,51	11847	18,57
nad 24 měsíců	12141	18,45	17084	25,66	18691	29,30
celkem	65809	100	66572	100	63795	100

Z této tabulky je patrná velice nepříjemná skutečnost, a to stálý nárůst počtu uchazečů, kteří jsou v evidenci déle než 12 měsíců, a v rámci této skupiny nárůst těch kteří jsou v evidenci déle než 24 měsíců. To znamená, že se vytváří stále větší skupina uchazečů „neumístitelných“, kteří postupně ztrácejí pracovní návyky a pro které se nezaměstnanost stává normální součástí života, čímž se mění i jejich žebříček sociálních hodnot. Navíc nezaměstnaní rodiče se svým způsobem stávají negativním vzorem svých dětí, které tento způsob života „na dávkách“ přijímají za vlastní. Proto je nutno s touto skupinou neustále pracovat, i když úspěšnost bude malá, člověk nebude mít pocit, že už je „odepsaný“.

Tabulka III/6 – Průměrná délka evidence (ve dnech)

ukazatel ¹⁾	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
průměrná délka evidence evidovaných uchazečů	395	466	604
průměrná délka evidence vyřazených uchazečů	209	292	292

Tato tabulka jen potvrzuje údaje tabulky předchozí, průměrná délka trvání evidence se neustále zvyšuje.

Tabulka III/7 – Struktura uchazečů o zaměstnání podle Klasifikace zaměstnání (KZAM)

třída zaměstnání ¹⁾	stav k					
	31.12.1999		31.12.2000		30.6.2001	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
tř. 1 – Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	213	0,32	225	0,34	228	0,36
tř. 2 – Vědečtí a odborní duševní pracovníci	1183	1,80	1178	1,77	1594	2,50
tř. 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech	3332	5,06	2932	4,40	3483	5,46
tř. 4 – Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	2920	4,44	2656	3,99	2637	4,13
tř. 5 – Provozní pracovníci ve službách a obchodě	6138	9,34	6821	10,25	6785	10,64
tř. 6 – Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech	662	1,01	679	1,02	535	0,84
tř. 7 – Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	7944	12,07	7859	11,80	7581	11,88
tř. 8 – Obsluha strojů a zařízení	3010	4,57	3246	4,88	2994	4,69
tř. 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	15673	23,82	15424	23,17	19004	29,79
tř. 0 – Příslušníci armády	94	0,14	56	0,08	51	0,08
nezadáno	24640	37,43	25496	38,30	18903	29,63
celkem	65809	100	66572	100	63795	100

Výčet profesí s nejvyššími počty evidovaných uchazečů:

Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
 Prodavači v obchodech
 Řidiči motorových vozidel
 Nižší administrativní pracovníci (úředníci)
 Číšník, servírka
 Provozní zámečnick, údržbář
 Zedník
 Příležitostný pomocný pracovník
 Pomocník, uklízeč jinde neuvedený
 Manipulační dělník v průmyslu (ve výrobě)
 Automechanik osobních automobilů
 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci zaměřeni na prodej a služby
 Vrátný
 Stavební dělník zednických prací

III.4 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání

III.4.1 Absolventi škol a mladiství

Tabulka III/8 - Vývoj počtu evidovaných absolventů škol a mladistvých podle stupně vzdělání

ISCED97	stav k		
	30.4.2000	30.9.2000	30.4.2001
0,1	31	30	27
2	1584	1714	1762
3	5454	6672	4482
3*	361	368	438
4	51	133	86
5	187	305	392
6	2	3	50
celkem	9704	11264	7247

3* gymnázia

Mladí lidé se po ukončení vzdělávacího procesu až příliš často místo plynulého přechodu do praxe stávají registrovanými uchazeči o zaměstnání. Postupně tak ztrácejí teoretické a odborné znalosti, aniž by získali jakékoliv pracovní návyky a dovednosti.

Řada zaměstnavatelů při obsazování volných pracovních míst, pokud jsou za současné velmi nepříznivé situace vůbec k dispozici, preferují pracovníky s odbornou praxí. Proto úřad práce při umisťování absolventů škol a mladistvých uchazečů do zaměstnání využívá všech dostupných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, spolu s intenzivní poradenskou činností.

K úspěšnému umisťování absolventů škol a mladistvých uchazečů s využitím nástroje odborné praxe nebo získání kvalifikace mladistvých, přispívá jejich adaptabilita, flexibilita, aktivita a s ní spojená větší úspěšnost v nalezení pracovního uplatnění než u dlouhodobě evidovaných uchazečů.

III.4.2 Uchazeči se ZPS

Tabulka III/9 – Vývoj počtu uchazečů se ZPS

Ukazatel (celkový počet) ¹⁾	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
Uchazeči se ZPS	6886	7236	7298
Podíl na celkovém počtu uchazečů	10,46	10,87	11,44

Vzhledem k vysokému procentu nezaměstnanosti v Ústeckém kraji je umístění občanů se ZPS velice náročný úkol. Tito občané mají pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav podstatně omezenou možnost pracovního uplatnění a to ve zcela úzkém okruhu zaměstnání, případně zaměstnání za mimořádně upravených podmínek.

Uchazeči se ZPS jsou umísťováni s poskytnutím hmotného zvýhodnění ve prospěch zaměstnavatele. Další možnosti umístění jsou především výrobní družstva invalidů, svazy zdravotně postižených, chráněné dílny a pracoviště, které zřizují zaměstnavatelé. I přes příspěvky na provoz a zřízení pracovišť, které jsou zaměstnavateli poskytovány, jich je stále ještě nedostatek. Některým občanům, kterým je přiznána ZPS, nebo částečný invalidní důchod z jakýchkoliv zdravotních důvodů (pracovní úraz, nemoc z povolání apod.) doplácí zaměstnavatel po celou dobu evidence částky do výše rozhodného výdělku. Pojišťovna Kooperativa, u které je převážná část našich uchazečů přihlášená vyplácí svým klientům pravidelné měsíční částky. Proto není většinou ze strany uchazečů zájem o jakékoliv zaměstnání. Každému uchazeči o práci na ÚP se započítávají 3 roky do odpracovaných let. Dále mají evidovaní hrazené zdravotní a sociální pojištění.

Proč není zájem o občany se ZPS? V zaměstnání mají časté pracovní neschopnosti. Vzdělání těchto lidí je převážně základní, tudíž nemají potřebnou kvalifikaci pro výkon povolání

III.5 Ohrožené mikroregiony v jednotlivých okresech

Tabulka III/10 – Charakteristika mikroregionů (nezaměstnanost více než 15%)

Název mikroregionu	počet obyvatel	EAO	počet uchazečů	Míra nezam.
Mikroregion Jih	3 319	1 367	546	39,95
Mikroregion Most - venkov	4 871	2 362	720	30,48
Mikroregion Hory		472	109	23,08
Mikroreg. Litvínov a okolí		19241	4175	21,7
Mikroregion Jirkov	20588	10996	2367	21,53
Mikroregion Most		34694	6935	19,99
Mikroregion Vejprty	5026	2549	475	18,63
Mikroregion Žatecko	27395	14698	2576	17,1
Mikroregion Podbořansko	15891	8382	1363	16,3
Mikroregion Krupka	12620	6958	1134	16,3
Mikroregion Chomutov	59118	32030	5163	16,12
Mikroregion Lounsko	42808	22310	3584	16,1
Mikroregion Duchcov	22663	12081	1891	15,65
Mikroregion Bílina	21033	11480	1758	15,31

Podrobnější charakteristika mikroregionů s nezaměstnaností nad 20%:

Mikroregion Jih (okres Most) pro tento mikroregion je charakteristická převaha zemědělské výroby před zaměstnaností v průmyslu a tak tu dnes neexistuje prakticky žádný významnější zaměstnavatel a většina obyvatelstva je nucena za prací dojíždět. Samotné zemědělství po rozpadu státních statků není již dnes schopno tyto občany zaměstnávat a jejich uplatnění na trhu práce je vzhledem k jejich profesní struktuře obtížné. Navíc se i zde projevuje zhoršení dopravní obslužnosti a tím i menší možnost za prací dojíždět.

Mikroregion Most-Venkov (okres Most) v tomto regionu jsou obce, které tvoří jakési předměstí města Mostu a jsou s ním velice úzce provázány. Charakteristický je menší počet ekonomicky aktivního obyvatelstva a menší počet pracovních příležitostí. V dřívější době byla většina obyvatel mikroregionu zaměstnána na dolech a v zemědělství, kde však dnes je počet pracovních míst velmi omezený. Limitujícím faktorem pro získání zaměstnání je také dopravní obslužnost.

Mikroregion Hory jak už z názvu vyplývá jedná se o horskou část okresu Most se vším co je pro horské oblasti typické, tzn. Odlehlost, špatná dopravní obslužnost, malý počet obyvatel a neexistence průmyslu. Nezaměstnanost je zde především sezónní, tedy v zimě roste a v létě klesá.

Mikroregion Litvínov a okolí v tomto mikroregionu okresu Most je soustředěno několik velkých zaměstnavatelů regionálního významu, zejména zástupci chemického průmyslu a textilního průmyslu. Zejména restrukturalizace, která proběhla v chemickém průmyslu přinesla v tomto mikroregionu poměrně vysokou nezaměstnanost.

Mikroregion Jirkov leží v průmyslové části okresu Chomutov sousedící s okresem Most. Vlivem restrukturalizace těžby uhlí zejména na Mostecku dochází ke značnému snižování pracovních sil, což se negativně odráží do oblasti Jirkova, která se vyznačovala vysokou vyjížděnou za prací do přilehlého regionu. Zhoršování ekonomických podmínek obyvatelstva se promítá v nízké poptávce po pracovních silách v odvětví služeb a obchodu. V mikroregionu dosud chybí zóna pro nové investory.

III. CIZINCI NA TRHU PRÁCE

Tabulka IV/1 - Zaměstnávání cizinců

ukazatel	stav k		
	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
počet platných povolení	1880	1403	1405

uveďte počet povolení, bez ohledu na počet fyzických osob

Nejčastější požadované profese při zaměstnávání cizinců

Název profese	Počet cizinců	Počet Slováků
montér	40	25
svářeč	261	227
tesař a truhlář	4	11
vedoucí pracovník	75	13
zedník	177	127

Při posuzování profesního složení zjišťujeme, že nejvíce cizinců v Ústeckém kraji pracuje v následujících profesích: zedník, svářeč, montér. Jedná se o profese, ve kterých není na trhu práce v Ústeckém kraji dostatek vhodných uchazečů.

IV. AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI

V.1 Vynaložené finanční prostředky na APZ

Tabulka V/1 - Výdaje na politiku zaměstnanosti (v tis. Kč)

Položka	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
výdaje na politiku zaměstnanosti celkem	1003588	1233617	669220
v tom na pasivní politiku ¹⁾	574006	581281	283437
na aktivní politiku	429582	652336	341153
podíl APZ na PZ v %	42,8	52,9	50,98

Tabulka V/2 – Skutečné výdaje APZ dle jednotlivých nástrojů včetně závazků z minulého období (v tis. Kč)

nástroj APZ ¹⁾	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
společensky účelná pracovní místa u zaměstnavatelů - na zřízení	39740	92264	17066
- na mzdy	46139	79331	53542
společensky účelná pracovní místa u samostatně výdělečně činných	17266	21996	12253
absolventská místa	38538	57988	30150
veřejně prospěšné práce	176133	260942	154415
chráněné dílny a pracoviště - zřízení	24891	17720	5848
- provoz	22375	28278	14986
rekvalifikace	59374	90531	51171
fond PALMIF	2617	693	292
ostatní (semináře, expertízy apod.)	467	550	378
celkem	429582	652336	341153

V.2 Nově vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ

Tabulka V/3 - Počet uchazečů umístěných na vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ

nástroje APZ ¹⁾	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
společensky účelná pracovní místa u zaměstnavatelů - na zřízení	875	1408	998
- na mzdy	1522	2500	2515
společensky účelná pracovní místa u samostatně výdělečně činných	436	528	462
absolventská místa	1360	1518	792
veřejně prospěšné práce	4724	5772	5239
chráněné dílny a pracoviště - zřízení	244	214	127
- provoz	319	646	840
celkem	11522	14629	10973

Z tabulky je patrné, že největší podíl na APZ mají stále veřejně prospěšné práce a tak jak z hlediska vynaložených prostředků tak i z hlediska počtu vytvořených pracovních míst. Velkou měrou se na APZ podílí také poměrně nový nástroj APZ, a to příspěvek na mzdu při vytvoření společensky účelných pracovních míst. V roce 2000 bylo v rámci APZ vytvořeno celkem 14 629 pracovních míst, což znamená že těmito opatřeními byla míra nezaměstnanosti „snížena“ o 3,5%.

V.3 Rekvalifikace

Tabulka V/4 - Rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců

ukazatel	31.12.1999	31.12.2000	30.6.2001
<i>rekvalifikace uchazečů o zaměstnání</i>			
počet uchazečů zařazených do rekvalifikací	3642	4421	2957
z toho ženy	1645	2292	1764
absolventi škol a mladiství	738	907	436
osoby se ZPS	103	288	223
rekvalifikaci ukončilo celkem	2745	3738	2756
z toho úspěšně	2393	3061	2293
počet uchazečů umístěných po rekvalifikaci ¹⁾	1412	2111	1601
<i>rekvalifikace zaměstnanců</i>			
počet zaměstnavatelů	13	24	22
počet zaměstnanců zařazených do rekvalifikací	154	150	255

Ze specifických rekvalifikací byly pořádány kurzy: svářečské, účetního a daňového poradenství, základy montážních a údržbářských prací, kuchař-číšník, motivační kurzy s bilanční diagnostikou, základní kurz na Internet, grafické zpracování – Corell, kosmetická a střihová úprava psů, obsluha motorových vozíků, kosmetička, kadeřnice, základy PC, řemesla, pedikúra, asistent pro práci s romským obyvatelstvem, pracovník oddělení informací o životním prostředí, specialista A, pracovník beze zbraně, administrativní a sekretářské práce, školení a přezkoušení strojníka stavebních strojů, asistent státní správy, vizážistka, obnovovací kurz - obor strojírenství, jednoduché účetnictví a mzdová agenda, celní deklarant, strojník sklářských automatů, tavič skla, základní školení hasicích přístrojů, asistent pro práci s informační technikou a Internetem, kartonáž (pro ZPS), ekonomika a účetnictví, pracovník pro komerční a propagační využití výpočetní techniky, evropský hospodářský asistent, programátor, montér suchých staveb, jeřábník, servisní technik výpočetní techniky a správce informačních technologií, pracovník oddělení marketingu, kurs pro výuku sjezdového lyžování, řidič motorových vozíků, základy výpočetní techniky a obchodního provozu, práce na elektrickém zařízení vyhl. č. 50/78 Sb.

Do nespecifických rekvalifikací patřily kurzy " Zakladatel malých a středních podniků", organizovaný ve spolupráci se sdružením CEPAC Morava a motivační kurzy k získání teoretických a praktických dovedností při získání zaměstnání (RIC + EDUCHEM).

Úspěšnost jednotlivých rekvalifikačních kurzů se v roce 2000 pohybovala mezi 40-50%.

Během roku probíhaly rekvalifikace-stáže pro absolventy středních škol – administrativní pracovník.

VI. PROGNOZA VÝVOJE TRHU PRÁCE V DALŠÍM OBDOBÍ

VI.1 Předpokládaný vývoj z celorepublikového pohledu a zejména ve Vašem kraji – očekávané ovlivňující celorepublikové a „místní“ faktory

V prvním pololetí roku 2001 očekáváme nárůst nezaměstnanosti, a to zejména v 1. čtvrtletí 2001, kdy se projeví příliv uchazečů v důsledku propouštění na konci roku 2000. To znamená, že zejména v prvních dvou měsících nezaměstnanost vzroste, poté v souvislosti se začátkem sezónních prací by mohla nezaměstnanost opět poklesnout. V červnu se do nezaměstnanosti promítne první vlna nových absolventů, která bude znamenat znovu mírné zvýšení nezaměstnanosti. Z vývoje nezaměstnanosti v uplynulých letech lze odvodit, že nezaměstnanost v následujícím období vzroste, a to cca. o 1% za rok.

Hlavní skupinu uchazečů budou i nadále tvořit dlouhodobě evidovaní uchazeči, absolventi a nekvalifikovaní uchazeči se základním vzděláním, kteří stále budou tvořit nejproblematictější skupiny uchazečů o zaměstnání, kterým bude nutno věnovat zvýšenou pozornost.

VI.2 Nejvíce ohrožené skupiny uchazečů o zaměstnání a situace v nejohroženějších mikroregionech

Hlavní skupinu uchazečů budou i nadále tvořit dlouhodobě evidovaní uchazeči, absolventi, nekvalifikovaní uchazeči se základním vzděláním a uchazeči s kumulací handicapů.

V nejohroženějších mikroregionech nelze očekávat žádné podstatné změny ve vývoji nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v prvním pololetí nejspíš nejdříve mírně vzroste (v prvních dvou měsících) poté v souvislosti se začátkem sezónních prací by se mohla mírně snížit nebo alespoň stagnovat.

VI.3 Dvě varianty možného vývoje nezaměstnanosti

Tabulka VI/1 - Předpokládaný vývoj nezaměstnanosti v dalším období

očekávaný stav k	mírnější varianta		pesimističtější varianta	
	počet evidovaných uchazečů	míra nezaměstnanosti v %	počet evidovaných uchazečů	míra nezaměstnanosti v %
31.12.2001	46200	17	48300	17,6
30.6.2002	43900	15,1	45100	15,7

VII. DOPORUČENÍ

1. Na republikové i regionální úrovni věnovat zvýšenou pozornost zlepšování image Ústeckého kraje a zejména pak nejohroženějších okresů.
2. Formou investičních pobídek přilákat do Ústeckého kraje nové významné investory, kteří zde vytvoří velký počet nových pracovních míst. Hledat cesty vzniku malých a středních podniků, například při využívání sdružených prostředků (mezi nimi plošná a výběrová podpora APZ, a zdroje předstrukturálních fondů EU).
3. Zachovat objem finančních prostředků na APZ minimálně na současné výši, tak aby mohli úřady práce aktivně ovlivňovat situaci na trhu práce.
4. Zřídit informační a poradenská střediska pro rozvoj a podporu zaměstnanosti postupně v celém kraji.
5. Podpořit vytváření agentury chráněných dílen a pracovišť k řešení problematiky chráněných dílen a pracovišť v Ústeckém kraji. Připravit tak předpoklad pro spolupráci chráněných dílen a vytváření podmínek pro jejich uplatnění na odbytovém trhu. Tím podpořit zaměstnanost handicapovaných občanů.
6. Posílit finanční rozpočty úřadů práce Ústeckého kraje pro zabezpečení fyzického obsazení odborných útvarů (a udržení stávajících zaměstnanců), které v širších aktivitách ovlivňují zaměstnatelnost a zaměstnanost svého okresu a kraje.